

Ze haalde er het NOS 8-uurjournaal mee. Freelance hoboïste Dorine Schoon kondigde in het openbaar aan dat ze niet langer gratis zal optreden tijdens de lunchconcerten in o.a. het Concertgebouw. Een pijnlijk journaal-item dat haarfijn illustreert hoe penibel de positie van freelancers in de muziek inmiddels geworden is. Het Platform voor Freelance Musici wil het tij keren voordat er een complete beroepsgroep van het toneel verdwijnt.

‘We moeten naar een nieuw normaal’

tekst: Anita Verheggen fotografie: Minke Faber

Na een periode waarin ze apart van elkaar opkwamen voor de belangen van freelancers, besloten Dorine Schoon en de zangeressen Marene Elgershuizen en Caroline Cartens om hun kennis, ervaring en acties te bundelen in het Platform voor Freelance Musici (PvFM). Schoon vertelt enthousiast over de start van die samenwerking: 'Ik remplaceer veel bij de orkesten en vond het heel inspirerend hoe Caroline de freelance zangers heeft weten te organiseren bij de Nederlandse Opera. Zelf had ik een Facebookgroep geopend met de titel 'Freelance musici voor eerlijk werk en eerlijk loon' om gelijkgestemden te vinden. Dat was al heel succesvol want veel mensen willen over dat onderwerp praten; het was een geheime groep zodat iedereen zich echt kon uitspreken. In januari 2018 hebben Marene, Caroline en ik onze acties samengevoegd in het PvFM. In eerste instantie was het de bedoeling om met freelancers te sparren maar dat is heel positief uit de hand gelopen.' Het Platform (een Facebook-groep) begon met 350 leden en een jaar later waren het er 2000. Cartens: 'Je merkt dat er telkens dezelfde gesprekken worden gevoerd door nieuwe leden. We hebben verhitte discussies gehad over hoeveel je kon vragen voor een optreden en wat je wel en niet kan maken. Dat bevordert de solidariteit. Toen kwam Dorine in het nieuws en kregen we er in twee weken tijd duizend leden bij.' Het dagblad *Trouw* en vervolgens het NOS Journaal doken op het nieuws dat Schoon niet meer gratis wil optreden tijdens lunchconcerten. 'Het grappige is dat we de discussie daarover eigenlijk al gevoerd hadden op het platform

nadat saxofoniste Femke IJlstra vertelde dat ze niet meer gratis wilde spelen bij lunchconcerten,' vertelt Schoon. 'Maar toen de media erop doken werd het een heel groot ding terwijl het voor ons een klein onderdeel van een veel groter probleem is. Wij staan voor de verbetering van de arbeidsomstandigheden en tarieven voor freelance musici maar kennelijk spraken die gratis lunchconcerten in het Concertgebouw en Tivoli het grote publiek aan. Mensen gaan er graag heen en hebben zich nooit gerealiseerd dat wij daar niet voor betaald krijgen. In die zin heeft het goed uitgepakt. Maar wij willen de discussie verder doortrekken omdat dit soort zaken schering en inslag is. Ook de succesvolle musici hebben daarmee te maken.'

Angstcultuur

Het PvFM lanceerde zichzelf officieel op 9 mei 2018 met een openbare discussie in Utrecht en fungeert sindsdien als spreekbuis voor freelancers. 'We zijn een serieuze gesprekspartner geworden; niet alleen voor de vakbonden, de politici en de minister maar vooral ook voor de musici zelf,' aldus Schoon. 'Zij durven zich op het platform uit te spreken ondanks dat er nog een enorme angstcultuur heerst. Musici durven zich naar buiten toe niet met naam en toenaam uit te spreken omdat ze bang zijn dat ze niet meer teruggevraagd worden door een opdrachtgever.' Cartens vult aan: 'Mensen zijn bang terwijl dat niet altijd terecht hoeft te zijn. Een opdrachtgever heeft wel eens letterlijk tegen mij gezegd: "Voor jou tien anderen." Toen dacht ik: "Wacht eens even, waar zijn die tien anderen?"' En die waren er niet;

het bleken er maar twee te zijn die op hetzelfde niveau functioneerden als ik. Nou dat is te overzien (lacht).' Schoon reageert: 'Het verandert langzaam, maar je ziet op het platform dat er nog steeds veel musici zeggen: "Ik ben liever aan het werk voor weinig geld dan dat ik thuis op de bank zit." Artistiek gezien vind ik dat de slechtste reden om werk aan te nemen. Inmiddels heb ik een kind en misschien zit ik inderdaad soms liever thuis op de bank met mijn kind. Kijk, wij willen het liever niet steeds over geld hebben. Maar we willen wel een normaal inkomen zodat we ons weer met de artistieke kant van ons vak bezig kunnen houden. Eigenlijk willen we helemaal niet bestaan als platform; het PvFM zou niet nodig moeten zijn.' Cartens: 'We hebben drie einddoelen geformuleerd: solidariteit in de sector, goede arbeidsvoorwaarden en meer draagvlak in de maatschappij. En in een jaar tijd hebben we al zoveel bereikt. Mensen van het platform durven al bijna niet meer van die slecht betaalde klussen aan te nemen. Dat wordt gedeeld in de geheime Facebook-groepen. We krijgen betere arbeidsvoorwaarden: bij De Nationale Opera zijn we aan het onderhandelen en het ziet er naar uit dat ze ons tegemoet gaan komen. Samen met de Kunstenbond/Ntb gaan we honorariumrichtlijnen voor freelancers opstellen en willen we de Remplaçanten-cao van de Nederlandse orkesten verbeteren.' Schoon is fel: 'Die cao is de grootste gruwel en belichaamt alles wat niet fair practice is.' Cartens: 'De Remplaçanten-cao zet ons met de rug tegen de muur omdat werkgevers ernaar kunnen verwijzen en claimen dat ze eerlijke tarieven

We hebben drie einddoelen geformuleerd: solidariteit in de sector, goede arbeidsvoorwaarden en meer draagvlak in de maatschappij.

CV Dorine Schoon **Geboren in Broek op Langedijk, 1984**

Opleiding: Conservatorium van Amsterdam en Koninklijk Conservatorium Den Haag, Bachelor diploma in 2006 en Master in 2008. Master Muziektheater in 2011/2012 bij het Koninklijk Conservatorium en de Veenfabriek.

Remplaceert bij diverse orkesten en ensembles zoals het Noord Nederlands Orkest, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Metropole Orkest, Asko|Schönberg ensemble, Balletorkest, Nederlands Philharmonisch Orkest, Nederlands Blazers Ensemble, Orquestra Classica da Madeira (PT), Kwazulu Natal Philharmonic Orchestra (Durban, ZA).

Deed concerten en maakte cd-opnames met het Metropole Orkest en deelde het podium met o.a. Jacob Collier, Gregory Porter, Ilse de Lange, Racoon, Waylon, Paul Groot, Guus Meeuwis en Steve Vai.

Actief als speler en regisseur van muziektheater, o.a. met het Speeltheater Holland, rietkwintet Calefax, Orkater, Asko/Schonberg-ensemble en Fast Opera Productions. Regisseerde voorstellingen en concerten voor het Delft Chamber Music Festival, festival Hongerige Wolf en korte opera's voor Fast Opera Productions.

Vanaf 2014 tot heden: adviseur muziek en muziektheater bij het Fonds Podiumkunsten.

Won prijzen op o.a. het Landelijk Dubbelrietconcours (1999), het Prinses Christina-concours en het concours van de Stichting Jong Muziek Talent Nederland (2003, 2005).

‘We hebben elkaar gewoon heel hard nodig en om dan zo te worden afgescheept met een fooi!’

betalen volgens de cao. Maar die tarieven zijn veel te laag; ze zijn minder dan de helft van wat iemand in vaste dienst bij een orkest verdient. Het is een heel perverse prikkel om iemand altijd maar te laten freelancen in het orkest.’ Schoon: ‘We hebben elkaar gewoon heel hard nodig en om dan zo te worden afgescheept met een fooi! Als ik naar Enschede of Groningen moet reizen voor een repetitie krijg ik € 86 bruto. Daar ben ik de hele dag voor onderweg en de voorbereiding wordt sowieso niet betaald.’ Cartens: ‘En dan hebben we het nog niet over jazz- en popmusici gehad. Een vader van een freelance jazzmusicus vertelde mij dat zijn zoon drie avonden bij *De Wereld Draait Door* had opgetreden en daar € 25 voor kreeg.’

Ongerief door een laag tarief

Terwijl het kunstenveld zich volop bezighoudt met het invoeren van een broodnodige Fair Practice Code en het ministerie van OCW deze code zelfs als subsidiecriteria wil gaan hantieren, werd bekend dat de zelfstandigenaftrek zal worden verminderd en de Kleine Ondernemers Regeling (KOR) volgend jaar wordt afgeschaft. Maatregelen die zzp'ers flink in de portemonnee zullen raken. Schoon beklemtoont: ‘Als onze tarieven niet zo laag waren zouden deze maatregelen veel minder impact hebben. We moeten bij de basis beginnen: begin met het goed honoreren van het vak.’ Cartens: ‘Die maatregelen gaan mij ongeveer € 2.000 op jaarbasis kosten. En dan moeten we straks ook verplicht een Arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV) afslui-

CV Caroline Cartens **Geboren in Bunde, bij Maastricht**

Opleiding: Voorbereidende Klas op het Conservatorium van Maastricht, Koninklijk Conservatorium Den Haag, Dutch National Opera Academy (cum laude), Centre National d'Insertion des Artistes Lyriques te Marseille. Ze had les bij Gerda van Zelm en studeert momenteel bij Laurence Dale.

Volgde Masterclasses bij Sylvia Sass, Willy Dekker, Gemma Visser en Barbara Haveman. Heeft een breed repertoire variërend van Elizabeth Tannhauser (understudy DNO), Laretta Gianni Schicchi (DNOA), Violetta La traviata (RAP-Reisopera), Najade Ariadne auf Naxos (Reisopera), Bloemenmeisje Parsifal (DNO), Helena A Midsummer Night's Dream (DNOA) tot Bleke Dame in De speler van Prokofjev (DNO) en wereldpremières als Huba de Graaff's De Dood van Poppea, Seung-Ah Oh's Lege Wieg, Peter-Jan Wagemans' Legende (DNO) en Chiel Meijering's Alzheimer en Grenspost Zinnenwald (De Ereprijs). Dit seizoen bij de Reisopera, als Berta in Il barbiere di Siviglia.

Zong als concertsoliste o.a. Mozarts Requiem, Beethovens Mis in C (Orchestre National de Cannes-PACA), Verdi's Requiem (Gelders Orkest) en Stravinsky's Les Noces (KC ensemble).

Zong vijftientig wereldpremières en werkte regelmatig samen met Orkest de Ereprijs en RKST21.

Was lid van Fast Opera Productions, waarvoor ze ook een libretto schreef en produceerde.

Remplaceert regelmatig bij het Koor van de Nationale Opera en het Groot Omroep Koor.

Sinds drie jaar coördinator van Practicum Musicae; geeft les aan de PRE-Class Practicum Musicae van de Honours Academy van de Universiteit Leiden.

‘Een vader van een freelance jazzmusicus vertelde mij dat zijn zoon drie avonden bij *De Wereld Draait Door* had opgetreden en daar € 25 voor kreeg.’

ten. Voor ons moet het een AOV voor derving van inkomsten zijn en niet zozeer voor arbeids-ongeschiktheid. Als ik een stembandknobbel krijg en een half jaar niet kan zingen, kan ik nog wel ander werk doen en krijg ik geen uitkering terwijl ik wel voor die verzekering betaal. Als je normaal verdient is dat niet zo erg, maar bij de tarieven die wij krijgen wordt dat wél een probleem. Een groot aantal koorzangers op ons platform verdient € 12.000 op jaarbasis. Het zijn mensen die allemaal conservatorium hebben gedaan en opgeleid zijn om een fatsoenlijk betaald beroep uit te oefenen.’ Schoon: ‘Ze werken op een hoog niveau en de druk is ontzettend hoog. Je moet zoveel competenties hebben. Naast het musiceren moet je reizen, acquisitie doen, sociaal vaardig zijn en kunnen netwerken. Er wordt zoveel van je gevraagd! Mensen raken overwerkt. Steeds meer mensen stoppen omdat ze het financieel niet meer kunnen bolwerken. #Me Too is ook een gevolg van deze situatie. Je kunt het allemaal niet los zien van dat rotgeld. En de mensen die het wel volhouden kunnen vaak niet meer het beste uit zichzelf halen. Daarom zijn werkgevers verplicht om de juiste arbeidsvoorwaarden en omstandigheden te creëren; pas dan bereik je met elkaar het beste resultaat.’

Andere lobby

De kunstensector heeft een veelbelovende arbeidsmarktagenda opgesteld waarin een eerlijke beloning voor de makers in combinatie met goede

arbeidsomstandigheden centraal staan. Cartens ziet daar te weinig van terug in de Fair Practice Code (FPC) die uit de arbeidsmarktagenda is gedistilleerd. ‘In de arbeidsmarktagenda staat letterlijk dat goede betaalde arbeid vóór de kwantiteit van het aanbod moet gaan. Dat vind je in de FPC niet meer terug terwijl veel musici hun hoop hebben gevestigd op die code. Hopelijk komen er goede tariefafspraken in de Fair Practice Tool (gereedschap om een subsidieaanvraag te beoordelen red.). Maar wij hebben duidelijk een andere lobby dan de werkgeversorganisaties die meebeslissen over de FairPractice

Code. Zij willen vooral meer geld voor de sector en wij willen, ongeacht of er meer geld bij komt, een fatsoenlijke betaling voor de musici en de makers. Het gevaar is dat straks iedereen dat FPC-label mag hanteren terwijl er voor de musici niets verandert. En dan mogen we niet zeuren want er wordt toch al wat gedaan voor musici? Er is toch een FPC? Wij moeten ons de mond niet laten snoeren en er voor zorgen dat die FPC ook echt fair wordt!’ Het PVFM werkt inmiddels intensief samen met de Kunstenbond/Ntb. Naast het digitale Facebook-platform hebben de zeer strijdbare

Cartens en Schoon nu een kantoor waar ze bijeenkomsten met hun collega’s kunnen organiseren. Schoon: ‘We zijn superblij dat de Kunstenbond/Ntb ons de kans geeft om dit uit te werken. Het is heel lastig om dit naast je concertpraktijk te doen. De bond faciliteert ons financieel, in expertise en menskracht. Deze samenwerking biedt ons veel meer mogelijkheden. Maar de musici moeten zelf ook beter gaan nadenken. We moeten naar een nieuw normaal anders wordt dit het normaal. Doe wat je deed en dan krijg je wat je kreeg. Wij hopen die vicieuze cirkel nu eindelijk te doorbreken.’ ||